

Slovenska skupnost kot subjekt

Spoštovane dame in gospodje, spoštovani gostje, deželni, državni in evropski poslanci, izvoljeni upravitelji, župani, člani in somišljeniki, zlasti pa prav vsi dragi prijatelji stranke Slovenske skupnosti, ki ste se tudi letos prijazno odzvali našemu vabilu, da se kot že vrsto let ob koncu januarja sproščeno srečamo in kakšno povemo o času, ki ga živimo, predvsem pa tudi iz različnih zornih kotov o da pogledamo v čas, ki je pred nami.

Slovenska skupnost je politična stranka, ki ima ambicijo, da je vse bolj zbirna stranka Slovencev v Italiji. Smo stranka na deželni ravni z najdaljšo politično tradicijo. Svojega deželnega svetnika smo izvolili v prvi zakonodajni dobi leta 1964 in smo tu še danes z istim imenom in simbolom. To pomeni, da smo trdno zasidrani v prostor in da naše korenine segajo globoko in varno v našo zemljo. Smo stranka, ki ima v statutu jasno zapisane vrednote in cilje: Slovenska skupnost se mora dosledno zavzemati za konkretno izvajanje pravice do enakopravnosti slovenskega jezika, kulture in identitete v javnosti in v javnih ustanovah. Prizadevamo si za kvalitetno rast in avtonomijo kulturnih, športnih, gospodarskih, socialnih in izobraževalnih ustanov. Zagovarjamo avtonomno politično nastopanje povsod kjer to omogočajo volilna zakonodaja in, seveda, številke. S ciljem, da v javnih upravah tako kot v zakonodajnih organih, od Občin do parlamentov, zagotovimo prisotnost in aktivno soudeležbo Slovencev. Prepoznavamo se v uporniškem gibanju za narodno osvoboditev izpod fašizma in nacizma, boju, ki nas je spremljal na naravni politični poti vse slovenske Primorske, vse do osamosvojitve, pluralizacije in torej demokratizacije Slovenije. Smo od vedno trdno zaverovani v plemenitost demokratičnega ustroja. Prepričano zavračamo totalitarne ideologije, ki so v 20. stoletju narodom in ljudem povzročile neizmerno trpljenje in njihove posledice še vedno boleče razdvajajo našo družbo. Zaverovani smo v načrt Evropske unije kot priložnost razvoja tvornih odnosov med ljudmi in narodi, za ohranjanje in utrjevanje kulture miru in vsestranske družbene blaginje.

Med naše vrednote in politične smernice beležimo tudi boj za enakopravnost, socialno pravičnost, družbeno solidarnost, sprejemanje različnosti, pa tudi skrb za gospodarski in družbeni razvoj, medkulturni dialog in strpnost. Navedel sem vrednote in cilje, zato da se vsi skupaj spomnimo, od kod prihajamo in kam ciljamo, zakaj smo dejavni v politiki, v javnih upravah, v organizacijah in ustanovah naše skupnosti.

Med pomembnejšimi nalogami stranke, kakršna je Slovenska skupnost, je nedvomno krepitev meddržavnih stikov, čezmejnega sodelovanja, premoščanja meje, ki je z demokratizacijo Slovenije in njenim vstopom v veliko družino Evropske unije preseгла večji del njene delitvene teže. Zato je nadvse

tudi simbolno pomembno, da smo danes tu, v Gorici, ki je tudi Gorizia, ki se razteza na Novo Gorico in v naših sanjah in prizadevanjih zaživi v skupen, poenoten prostor. Zato je pomembno, da sta tukaj danes z nami oba župana, tako različna in hkrati tako podobna, ko nakazujeta željo po povezovanju in sinergiji. Včeraj je bil na uradnem institucionalnem obisku v Trstu predsednik slovenskega parlamenta Dejan Židan, ki je bil le nekaj let nazaj, lučaj stran od tu, v svojstvu ministra in podpredsednika slovenske vlade naš gost na takratnem novoletnem sprejemu SSk. Prejšnji teden je bil pa na uradnem institucionalnem obisku v Ljubljani predsednik naše dežele Massimiliano Fedriga, kjer sta ga sprejela predsednik republike Borut Pahor in zunanji minister Miro Cerar. Znova bi lahko rekli: tako različni in vendar tako povezani v skupnih hotenjih, da naši narodi, ta prostor, vsa naša družba in naši ljudje pomnožijo priložnosti sodelovanja, skupnega načrtovanja in razvoja.

Odnosi med Slovenijo in Italijo so dobri, pred nedavnim sta to na srečanju v Rimu potrdila oba zunanja ministra. Prav tako so dobri odnosi med Deželo in Slovenijo. Posebej je razveseljujoče dejstvo, da sta bili prejšnji teden slovenska in italijanska manjšina v ospredju pogovorov v Ljubljani izpostavljeni kot pozitiven element povezovanja in utrjevanja odnosov. Kar zadeva Slovence v Italiji je bilo jasno in celovito izpostavljeno trenutno najbolj pereče vprašanje, se pravi zagotovitev osnovne zastopanosti naših predstavnikov v zakonodajnih telesih na državni in deželni ravni. Tako kot je tudi pomembno, da smo Slovenci aktivno soudeleženi v krajevnih upravah, torej v Občinah in v ustanovah, ki slednje povezujejo. Zato smo se pred leti, žal neuspešno tudi ker smo bili kot stranka popolnoma osamljeni, zoperstavili ukinitvi Pokrajin, ker smo bili preko teh zlasti na Tržaškem in na Goriškem aktivno soudeleženi pri upravljanju našega prostora. Zaradi istih razlogov smo imeli kot SSk resne pomisleke in nemalokrat zelo ostre spore s političnimi partnerji glede -danes že odpisanih- medobčinskih zvez, ker so te hočeš nočeš šibile in omejevale vlogo in suverenost zlasti majhnih občin, ki pa so za našo skupnost primarnega pomena - ponavljam kot bi bil nek mantra- za našo soudeležbo pri upravljanju našega prostora. Danes z isto in pravzaprav od slabe izkušnje pomnoženo v nemo že sedaj na glas rečemo, da ne bomo sprejeli novih oblik medobčinskega povezovanja ali nadgrajevanja, ki bi potlačile ali tudi samo neupoštevale posebnost obmejnega večjezičnega in narodno mešanega prostora – ki je zaradi tega tudi zakonsko zaščiten! Danes kot včeraj rečemo NE tistim, ki bi si zamišljali, da bi lahko občine spajali, delili, povezovali z logiko aritmetičnih tehtnic ali trenutnih politično-strankarskih oportunitet. Spekli smo se z ukinitvijo gorskih skupnosti, začeni s kraško, spekli smo se z ukinitvijo Pokrajin in v neužitni godlji smo se kuhali tudi v loncu medobčinskih zvez. Dovolj nam je vrelih in neužitnih kaš!

Včasih je bilo zelo moderno reči, da je manjšina 'subjekt' in v ta pojem lahko stlačimo vse, kar je za neko skupnost pomembno: samostojnost, načelnost, suverenost, svoboda, samospoštovanje, ponos, pozitivnost in propozitivnost. Skratka vse, kar nas dela in utemeljuje kot skupnost z dodano

vrednostjo in ne le kot seštevek posameznikov-državljanov. Tudi stranka Slovenska skupnost je in hoče ostati politični subjekt!

Vtis imam, da nas sogovorniki tako na Deželi kot v Ljubljani končno le dojemajo kot skupnost in torej kot subjekt, ki ne le da nosi neke pravice, vendar tudi predstavlja neko priložnost. Vse to ni prišlo samo od sebe, temveč je rezultat stalnega naprežanja, dogovarjanja, vztrajanja na stališčih in argumentih, ki niso bili vedno hvaležni. Prej nasprotno. Zato je SSK kot samostojna slovenska stranka vztrajala tudi na stališču in zahtevi, da mora biti izbira slovenskega zastopnika v Rimu v dometu manjšinske skupnosti kot celote, ne pa sad zakulisnih dogovarjanj ožjih vodstev italijanskih vsedržavnih strank. Zato, ker smo mnenja, da mora slovenski zastopnik ali zastopnica svobodno in legitimirano nastopati v bran skupnosti kot celote, ne pa strankarskih ali koalicijskih interesov in potreb - pa naj bodo še kako plemeniti. Isto naj obvelja za deželni parlament, kjer naj bo slovenski listi, ki naj bo odprta vsem političnim dušam manjšine, omogočeno nastopanje in izvolitev zastopnikov brez zanke vnaprejšnje podpore-predaje-prodaje eni ali drugi stranki-koaliciji. Nekako tako, kakor velja v Sloveniji za Italijane in Madžare. Kar ne omejuje možnosti, da se istočasno vsak izmed nas po svoji uvidevnosti, ambicijah in interesih opredeljuje tudi za udejstvovanje v italijanskih strankah in listah. Italijanska ustava je dovolj prožna in po potrebi tudi spremenljiva, da določilo zaščitnega zakona dobi pravi izraz tudi v volilni zakonodaji. Veseli nas, ko imamo vtis, da pri teh zahtevah nismo več osamljeni. Morda tudi zato, ker so tudi drugi spekli.

Zaradi povedanega je pomembna obveza, mimogrede zapisana v zaščitnem zakonu leta 2001, da se Slovincem –poleg Trgovskega doma tu v Gorici in Narodnega doma pri Sv. Ivanu- povrne tudi ves Narodni dom v Filzijevi ulici, ki ga bomo z lahkoto zapolnili z dejavnostmi danes razpršenih društev, organizacij in ustanov ter zraven še novih. Narodni dom v celoti, ne pa od petih etaž le par neizkoriščenih sob, kot velja še danes. Ker nam je bil Narodni dom nasilno in v celoti ukraden, ko smo bili krivi, da smo skupnost in ne le raja pohlevnih državljanov. Danes ga zahtevamo nazaj, ker ostajamo skupnost in ne le neobgljena čreda.

Strinjam se torej s tistimi, ki ugotavljajo, da so danes okoliščine ugodne, da dosežemo nekaj dolgo zarisanih in nedoseženih ciljev. Miro Cerar in Massimiliano Fedriga sta izraz zelo različnih strank in političnih opcij. Kot institucionalna zastopnika dveh skupnosti pa sta našla primeren jezik in besede, ki povezujejo in premoščajo. Isto delata župana obeh Goric. Podobno znajo najti skupen jezik župani majhnih Občin, ko gre za obrambo in utrditev interesov širših skupnih območij. Župani na Tržaškem so na primer jasno rekli NE tistim, ki si zamišljajo, da bi lahko vsilili metropolitansko občino in z njo celotno nekdanjo pokrajino in morda tudi čez spremenili v periferijo mestnega središča. To se je lahko zgodilo, ne da bi eden ali drugi zatajeval svoja načela in različne svetovno nazorske poglede. Odgovorni in zreli politiki so tega zmožni. Nekako tako si stranka Slovenska skupnost z ambicijo

zbirne stranke Slovencev v Italiji prizadeva, da potrpežljivo, postopno in vztrajno dialogira z vsemi strankarskimi, političnimi in institucionalnimi sogovorniki, ki so za to pripravljeni. Za prihodnje upravne volitve bomo v prihodnjih tednih razvijali in počasi zaključevali dogovarjanja na teritoriju. Kjer smo imeli dobre izkušnje ni razlogov, da bi spremenili partnerje. Kjer pa bomo še vedno naleteli na zaprta vrta si bomo pač poskusili izmisliti tudi nove formule, ki naj pripomorejo, znova mantra, k aktivni soudeležbi pri upravljanju našega prostora. Glede evropskih volitev osebno verjamem, da bodo strankini organi v prihodnjih tednih tudi formalno potrdili našo že zgodovinsko navezo z bratsko Južno tirolsko ljudsko stranko, ki –pazimo- edina v Italiji lahko dejansko zagotavlja izvolitev v evropski parlament človeka, ki bo zastopal vso našo pisano posebnost manjšinskih strank in avtonomističnih gibanj. Do teh, začevši z najbližjimi prijatelji Furlani, smo še posebej pozorni in z njimi delimo marsikateri cilj. V svojem nagovoru sem se nujno moral omejiti le na nekatere najbolj aktualne teme. Nisem omenil vprašanja tretje pisne naloge na letošnjih maturah, ki je nov primer nepoznavanja in neupoštevanja naše stvarnosti ali preprosto premajhne pozornosti v času, ko so v Rimu sprejemali nova pravila. Zato si bomo prizadevali, da tudi to napako čimprej odpravimo. Kot stranka bomo še naprej v prvi bojni liniji, ko bo šlo za zaščito in utrditev avtonomije naše Dežele, ki uživa ta status zaradi pisane večletne sestave naše družbe, ki je sad enkratne zgodovine tega prav tako enkratnega prostora. Ta prostor hočemo brezmejno povezovat in temu prostoru moramo privoščiti vse zakonske in investicijske instrumente, da razvije ves svoj družbeni in gospodarski potencial – od pristaniškega tovora do infrastrukture, od znanstvenega raziskovanja do turizma in kmetijstva. Z ambicijo doseganje visoke kakovosti, ki naj se odseva v povečani kakovosti življenja. Da lahko naši mladi in naši otroci tu razvijajo svoje talente in ambicije, da tu najdejo svoje življenjske priložnosti.

Naj nas ne bo sram, da si drznemo sanjati. Sramota je le, ko sanje ne poskusimo uresničevati. Verjamem, da smo lahko vsi skupaj kos tudi najbolj drznim in ambicioznim izzivom.

Vsem vam, vsem nam voščim nadvse uspešno novo leto 2019.

Igor Gabrovec